

מאגר

מאגר מנגנונים ומוסדות לקידום נשים, פמיניזם ומגדר בישראל 1970-2018

ספר קידום

גרסה 1.0 (מאי 2020)

מה הם ארגונים ומוסדות לקידום נשים ושוויון מגדרי? כיצד התפתחו מנגנונים מדינתיים בתחום זה לאורך זמן וכיצד השפיעה התנועה הפמיניסטית על עיצובם? אלו חלק מהשאלות שהניעו את המחקר העומד בבסיס מאגר המידע הנוכחי המתעד את המקרה הישראלי לאורך תקופה של כמעט 50 שנה. המאגר כולל מיפוי של כל המנגנונים והמוסדות לקידום זכויות נשים, פמיניזם ושוויון מגדרי שהוקמו ופעלו בישראל בין השנים 1970-2018. במאגר מופיעים ארגונים, גופים ממשלתיים, עמותות או שירותים שהוקמו על ידי נשים או למען קידום זכויות נשים ו/או שהוגדרו באופן מפורש כארגונים פמיניסטיים ו/או שהוקמו במטרה לקדם שוויון מגדרי, כולל להט"ב.

מאגר הנתונים הינו תוצר של פרויקט מחקר שנערך במסגרת התכנית ללימודי מגדר באוניברסיטת בן-גוריון בנגב ובתמיכת משרד המדע (מענק 66567).

אילו מנגנונים כולל המאגר?

א. מאגר המידע הנוכחי מבוסס על הגדרה של "מנגנון" כארגון, גוף ממשלתי או שירות שניתן להגדירו לפחות באחת מהדרכים הבאות:

1. שהוקם על ידי נשים או למען קידום זכויות נשים, כולל לשם הפעלת מעונות יום
2. שהוגדר באופן מפורש כארגון פמיניסטי
3. שהוקם למען קידום שוויון מגדרי, כולל להט"ב

ב. כל מנגנון המופיע במאגר קודד על בסיס מידע שנאסף על ידי צוות המחקר ומבוסס על מקורות ארגוניים פנימיים (פרסומים ואתרי אינטרנט) ומקורות חיצוניים (מחקרים אקדמיים, עיתונות ומסמכים משפטיים). המקורות השונים אותרו בין השנים 2018-2020 בארכיונים, מאגרי מאמרים, ספרים, רישומים ממשלתיים של רשם העמותות, רשם החברות, רשם המפלגות, פרטוקולים של ועדות הכנסת, דוחות של ועדות ממשלתיות, דוחות חופש המידע, דוחות מבקר המדינה ודוחות של ארגונים בינלאומיים. במקרים בהם נדרש מידע נוסף, או שנמצא מידע סותר נערכו שיחות טלפון והתכתבויות עם פעילות ועובדות.

ג. במאגר נרשמו סוגים שונים של מנגנונים, שהיו פעילים בין השנים 1970-2018¹, בעלי המאפיינים הבאים:

1. מעמד משפטי (עמותה, רשות מוניציפלית, יחידה ממשלתית, מוסד אקדמי, חברה) (*לא חובה)
2. מטרה או חזון שפורסמו בציבור
3. צוות של עובדות בשכר או מתנדבות
4. מנגנון ניהול כספי
5. פעילות מתועדת (*בארגונים שחדלו להתקיים לפני שנת 2000 יש מקרים חריגים שבהם התיעוד חסר)

ד. במאגר נכללים המנגנונים הבאים:

1. מנגנונים ממשלתיים לקידום מעמד האישה ושוויון מגדרי כולל שירותי סיוע
2. מנגנונים פרלמנטריים לקידום מעמד האישה ושוויון מגדרי
3. מנגנונים מוניציפליים לקידום מעמד האישה ושוויון מגדרי כולל שירותי סיוע
4. עמותות רשומות או חברות לתועלת הציבור (חל"צ)
5. ועדות ציבוריות שהוקמו מתוקף החלטות ממשלה (כולל ועדות שרים, ועדות חקירה, ועדות בין-משרדיות, ועדות היגוי)
6. מועצות לאומיות
7. פרויקטים לאומיים ותכניות לאומיות
8. קואליציות או פורומים של ארגונים בלתי ממשלתיים
9. מפלגות ותאים מפלגתיים
10. תכניות ללימודי מגדר ותאים סטודנטיאליים
11. התארגנויות פמיניסטיות עם פעילות קבועה מעל לשנתיים
12. כתבי עת והוצאות ספרים
13. סניפים מקומיים של ארגונים בינלאומיים
14. מדרשות ומוסדות לימוד דת לנשים

ה. המאגר אינו כולל תיעוד של קבוצות, התארגנויות, אירועים, החלטות ומוסדות הנכללים ברשימה הבאה:

1. אירועים ציבוריים חד-פעמיים או שנתיים: כנסים פמיניסטיים, מצעדים, פסטיבלים, הפגנות.
2. קמפיינים ארציים או מקומיים, ממשלתיים או בלתי-ממשלתיים העוסקים בנושאים הנוגעים למעמד האישה (אלימות, בריאות, תעסוקה, זכויות).
3. חקיקה, תיקוני חקיקה, פסיקות של בית המשפט, דוחות בינלאומיים - החלטות ממשלה, בג"צים, תקנות שרים, דיווחים לגופים בינלאומיים.
4. דפי פייסבוק, אתרי אינטרנט ואקטיביזם רשת - לא הוכנסו למאגר אלא אם כן הפעילות באינטרנט הפכה להתארגנות מוסדית מסוג אחר (עמותה, קואליציה וכו') או קשורה בהתארגנות כזו.

¹ יתכן שארגונים מסוימים שהוקמו בשנת 2018 טרם הוכנסו למאגר

5. שירותי בריאות המיועדים לנשים הניתנים במסגרת קופות החולים - מרפאות ייעודיות, שירותי ייעוץ ושיקום.
6. עסקים או מיזמים למטרת רווח - חברות, תאגידים, עסקים קטנים, מכוני לטיפול פסיכולוגי, ייעוץ חינוכי ועסקים חברתיים.
- נציין כי מנגנונים המופעלים כ"מיזם משותף" לממשלה ולחברה עסקית הוכנסו אל המאגר.
7. ארגונים אנטי-פמיניסטיים- עמותות שמזוהות באופן גלוי עם תביעות אנטי-פמיניסטיות או כאלו שמצהירות על עצמן כמחויבות לחיזוק התפקידים המסורתיים של נשים במשפחה ובחברה אל מול התביעה לשוויון.
8. עמותות קש ועמותות רפאים - עמותות שהוקמו לשם מטרות שונות ממה שמופיע במסמכים הרשמיים ואינן עוסקות למעשה בסוגיות הנוגעות לשוויון מגדרי.
9. עמותות בלתי פעילות - עמותות שנרשמו אך לא נמצא שום מקור חיצוני המעיד על פעילותן.
10. ארגוני צדקה וגמילות חסדים - שהוקמו על שם נשים או למען מטרות כמו עזרה לאלמנות, עגונות, יתומים וכיו"ב.
11. מועדוני נשים מקומיים - עם מחזור כספי נמוך ופעילות חברתית מצומצמת.
12. בתי אבות ומוסדות שיקומיים לאוכלוסייה הכללית שהוקמו על ידי נשים או עבור נשים.
13. עמותות שמקום פעילותן מצוי במזרח ירושלים.
14. קבוצות ספורט ומועדוני ספורט מקומיים (מלבד קבוצות שעוסקות בקידום זכויות).
15. מסגרות חינוך ורווחה לילדות ונערות - המיועדים לנערות מתחת לגיל 18 כולל פנימיות, תיכונים והוסטלים.
16. מכינות קדם-צבאיות ומסגרות הכנה לצה"ל.

שיטת הקידוד

- א. **שם המנגנון** - השם הרשמי של המנגנון כפי שמופיע במסמכים רשמיים (למשל ברשם העמותות).
השם המוכר - יופיע כאשר למנגנון יש שם מוכר והוא שונה מהשם הרשמי.
שם בערבית - יופיע במידה ויש למנגנון שם בערבית.
שם המנגנון בעבר - יופיע במידה ושם המנגנון שונה בצירוף שנת שינוי השם.
- ב. **שנת ייסוד** - השנה שבה הוכרז על הקמתו של מנגנון ממשלתי (כולל תכניות אקדמיות) או התחלת הפעילות של הקבוצה המייסדת במקרה ומדובר בארגון לא ממשלתי ויש מידע על התארגנות שקדמה לרישום של עמותה.
- ג. **שנת רישום כעמותה** - תופיע במידה והיא שונה משנת הייסוד. במקרים שבהם עמותה קיימת פיתחה שירות ייעודי בתחום, שנת הרישום כעמותה קודמת לתאריך הייסוד של המנגנון. יש מקרים שבהם ארגון חדש הוקם על תשתית של עמותה קיימת.

ד. **שנת סגירה** - השנה שאחריה אין עדויות לפעילות המנגנון במקורות חיצוניים, או לחילופין, השנה שבה ארגון פורק באופן רשמי. מנגנונים שהיו פעילים בשנת 2018 קודדו בהתאם. יש לציין כי תהליכי סגירה ופירוק של יחידות ממשלתיות, מוסדות, עמותות או התארגנויות אחרות הם מורכבים ולעתים מלווים בתהליך מתמשך של חוסר פעילות שיכולה להוביל גם להיווצרות של מנגנון חדש. במקרה של עמותות - לעתים העמותה נותרת רשומה שנים רבות אחרי שפסקה מלפעול. זאת מכיוון שההליך הבירוקרטי של מחיקת עמותה אורך זמן רב. לכן, כשהמקורות איפשרו זאת, שנת הסגירה קודדה כשנה שבה הפסיקה הפעילות בפועל. במידה ולא נמצאו מקורות אחרים, שנת הסגירה קודדה כשנה שבה פורסמה הודעה על מחיקת עמותה בילקוט הפרסומים, משרד המשפטים.

ה. **אזור פעילות בשנת הפעילות האחרונה** - אזור הפעילות העיקרי נקבע לפי שנת הפעילות האחרונה בהתאם לחלוקה של משרד הפנים והלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לפי שבע אפשרויות:

כל הארץ
דרום
מרכז
צפון
חיפה
ירושלים
יהודה ושומרון

בנוסף, מופיע ציון היישוב שבו הכתובת הרשמית של המנגנון, כפי שמופיעה במסמכים רשמיים.

ו. **רשימת תחומים ותתי תחומים** - בהסתמך על ניתוח תוכן של מידע אודות כלל המנגנונים, יצרנו רשימת תחומים ותתי-תחומים.

תחום עיקרי - קידוד התחום העיקרי של כל מנגנון נקבע על פי תחום הפעילות המרכזי כפי שהוצג במסמכים רשמיים. לכל מנגנון הוגדרו עד שלושה תחומי פעילות עיקריים.

תחום משני - עבור כל תחום הוגדרו מספר תתי-תחומים בהתאם לרשימה הבאה:

מספר תחום	תחום	תת-תחומים
1	אלימות	אלימות מינית ומגדרית; אלימות במשפחה; הטרדה מינית
2	בריאות ופריון	בריאות הנפש וטיפול; תכנון משפחה וחינוך מיני; תמיכה נפשית; הריון ולידה; טכנולוגיות פריון; בריאות האישה; בריאות ומגדר; מוגבלות
3	דת ומעמד אישי	השכלה; מעמד אישי ודיני משפחה; נערות וצעירות; תעסוקה ועבודה; תרבות ואמנות; פוליטיקה ומנהיגות; להט"ב; בריאות ופריון
4	הגירה	קליטת עלייה; הגירת עבודה; פליטות ומבקשות מקלט; סחר בבני אדם
5	השכלה גבוהה ומחקר	תכניות לתואר אקדמי בלימודי מגדר; תאים סטודנטיאליים; קידום נשים במדע; אקדמיה, חברה וקהילה; מרכזי מחקר; אגודות מקצועיות; כתבי עת
6	חינוך	חינוך מיני/מיניות בריאה; מניעת אלימות; להט"ב; פמיניזם ושוויון בין המינים; הגיל הרך; צמצום פערים בחינוך; מדע וטכנולוגיה; כללי
7	להט"ב	משפחה; דת; תרבות וספורט; פוליטיקה ומנהיגות; ארגונים קהילתיים; חינוך והשכלה; רווחה ובריאות; זכויות
8	נערות וצעירות	להט"ב; בריאות; מדע וטכנולוגיה; צעירות במצבי סיכון; זכויות; מנהיגות; דת; חינוך
9	צבא, ביטחון ומדיניות חוץ	קידום נשים ושוויון מגדרי; התאגדויות; דיפלומטיה ויחסי חוץ; ביטחון לאומי; ביטחון אישי; זכויות אדם
10	פוליטיקה ומנהיגות	מפלגות, שדולות ותאים מפלגתיים; ועדות פרלמנטריות וממשלתיות; פורומים ומועצות נשים; קידום מנהיגות נשים; ייצוג הולם; תאים סטודנטיאליים; כללי
11	רב-תחומי	קידום נשים; פמיניזם; שוויון בין המינים/שוויון מגדרי

12	רווחה וקהילה	נערות וצעירות; התמכרויות ושיקום; אמהות חד הוריות; זנות וסחר בנשים; אלימות במשפחה; להט"ב; תעסוקה ועבודה; אלימות מינית
13	שלום	אין תתי תחומים
14	תעסוקה ועבודה	הכשרה מקצועית; התאגדויות ורשתות מקצועיות; השמה וליווי בתעסוקה; העצמה כלכלית; זכויות ומדיניות; מעונות ומשפחתונים; יזמות עסקית ועצמאיות
15	תעשיית המין	זנות; סחר בנשים; פורנוגרפיה
16	תקשורת	אין תתי תחומים
17	תרבות וספורט	אמנות; מוזיקה; מחול; ספורט; פנאי; כתבי עת והוצאה לאור; קולנוע; תיאטרון; מלאכות מסורתיות

ז. **סוג ארגון (ראשי, משני, היברידי)** - כל מנגנון קודד בהתאם לסקטור שאליו השתייך בשנת הפעילות האחרונה. במקרים שבהם המנגנון מתקיים כתוצאה של שיתוף פעולה בין סקטורים נוסף גם סיווג משני. שני הסיווגים קודדו ביחד למדד היברידיות (בגרסה 1.0 אפשרות זו אינה פתוחה בפני הקהל הרחב).

להלן שיטת הסיווג:

A = מדינתי

B = מוניציפלי

C = אקדמי

D = מפלגתי

E = בינלאומי

F = קואליציה, איגוד או פורום

G = עמותה רשומה, חל"צ או אגודה עותומנית

H = התארגנות שאינה עמותה (כולל ארגוני פילנתרופיה)

I = מוסד תורני

ח. **סוג פעילות** - על מנת להבין את ההתפתחויות בסוגי הפעילות של ארגונים לאורך זמן, סוג הפעילות העיקרי, קודד על פי דפוס הפעילות בשנת ההקמה. עבור כל מנגנון קודד סוג פעילות עיקרי ושני סוגי פעילות משניים על פי הסיווג הבא:

1. **אקטיביזם רשת** - פעילות שעיקרה נעשית ברשתות חברתיות.
2. **הפעלת מעונות יום** - מעונות יום שהוקמו במטרה לסייע לאמהות עובדות.
3. **חינוך והעלאת מודעות** - פעילות שעיקרה הוראה, סדנאות, כנסים, פרסומים, קורסים, קבוצות, או קמפינים.
4. **ייעוץ, שירות וסיוע** - פעילות המכוונת למתן שירותי ייעוץ, תמיכה וסיוע בכל תחום, כולל מתן מידע וסיוע חומרי, הכוונה פרטנית, טיפול נפשי, בין היתר דרך מסגרות טיפוליות ו/או באמצעות קווי סיוע (לא כולל מעונות יום ושירותים משפטיים).
5. **מדיניות ציבורית** - תכנון, קביעת מדיניות ויישומה על ידי גופים ממשלתיים ומוניציפליים באמצעות חקיקה, ועדות ממשלתיות, פיתוח תכניות, רגולציה, הקצאת משאבים ודיווח לגורמים בינלאומיים.
6. **מחאה** - פעילות עיקרית הכוללת ארגון של משמרות, צעדות והפגנות.
7. **מחקר ותיעוד** - מחקר אקדמי ויישומי, הכולל איסוף ופרסום נתונים, מאמרים ודוחות.
8. **סנגור, מעקב ושינוי מדיניות** - פעילות משפטית, הובלת חקיקה ופעולה אל מול גופים ממשלתיים ומוניציפליים במטרה להשפיע על מדיניות, על ידי ארגונים בלתי ממשלתיים או התנדבותיים.
9. **עבודה קהילתית** - פעילות המאורגנת עם ו/או על ידי קבוצות נשים ולהט"ב בקהילות מקומיות ומכוונת לצרכי הקהילה, כולל מועדוני נשים ואירועי תרבות ופנאי (סיורים, מסיבות, הצגות, הקרנות סרטים, הפקת עלונים וכתבי עת, ימי כיף).
10. **פילנתרופיה** - קרנות או ארגונים שעיקר פעילותם כוללת תמיכה כספית בפרויקטים, תרומות, מענקים ומלגות (כולל סניפים של ארגונים בינלאומיים).
11. **שירותים משפטיים** - סיוע משפטי, ליווי בהליך פלילי, ייעוץ משפטי פרטני או קבוצתי.

ט. **קהל יעד** - מתייחס אל הקבוצה המייסדת או אל קהלי היעד שאליהם מכוונת פעילות המנגנון. קהל היעד של מרבית המנגנונים קודד כ"נשים (כללי)". במידה והמנגנון משרת מגוון קבוצות, קודדו קהלי יעד נוספים, עד ארבע קבוצות לפי הסיווג שלהלן:

1. גברים
2. נשים דתיות
3. נשים חרדיות
4. נשים יוצאות אתיופיה
5. להט"ב
6. נשים מהגרות עבודה או חסרות מעמד
7. נשים מזרחיות
8. נשים עולות מחבר העמים
9. נשים ערביות (כולל בדואיות ודרוזיות)
10. נשים (כללי)

הערה: חיפוש לפי מילות מפתח מאפשר לאתר מנגנונים המכוונים לקהלים ספציפיים יותר כולל נשים בדואיות, דרוזיות, טרנסיות, לסביות או פלסטיניות (אפשרות זו לא קיימת כרגע במאגר הציבורי).

י. תיאור - תיאור המנגנונים נועד לספק רקע כללי ותיאור עובדתי של המנגנון, כולל מידע על תקופת ונסיבות הקמתו, על פעילותו העיקרית (כולל האופן שבו השתנתה פעילות זו עם השנים במידה ורלוונטי), על דפוסי הפעלתו והשינויים שחלו בהם (במידה ואלו התרחשו) ועל הקשר של המנגנון למנגנונים אחרים. תיאור המנגנון מבוסס על הפרשנות של צוות המחקר למידע שנאסף ממקורות חיצוניים וייתכן שאינו משקף באופן מדויק את הזיכרון הארגוני או הפרטי של מתנדבות, פעילות ועובדות שהיו מעורבות בארגונים השונים. התיאור הינו מתומצת ואינו מתיימר לספק תיעוד היסטורי מקיף של כלל הפעילויות של כל אחד מהמנגנונים המופיעים במאגר. במידת הצורך, עדכונים ותיקונים של תיאורי המנגנונים יופיעו בגרסאות עתידיות של מאגר הנתונים. מועדי היצירה והעדכון האחרון של כל ערך מצויינים בתחתית דף הערך ומאפשרים מעקב אחר שינויים אלו. לארגונים שנוסדו על ידי ועבור נשים ערביות או פלסטיניות מצורף גם תיאור בערבית.

יא. מילות מפתח - לכל מנגנון נוספו מספר מילות מפתח. מילות המפתח, שאינן מופיעות בשדות החיפוש האחרים, מאפשרות חיפוש וסינון נוסף לפי תחומי וסוגי פעילות, סוגי התארגנות וקהלי יעד. בגרסה 1.0 אפשרות זו אינה פתוחה בפני הקהל הרחב.

יב. מקורות - עבור כל מנגנון נוספו הפניות למקורות שעליהם התבסס קידוד הנתונים והמידע על המנגנון. במקרים שבהם המקורות נמצאים ברשת האינטרנט, ישנה הפניה לאתר*. במקרים אחרים, מצוין מקום הימצאו של המקור (פרק בספר, ארכיונים של ארגונים, ארכיון פרטי של החוקרות ועוד). במקרים שבהם התבססו על מקורות בעל פה (ראיונות ושיחות עם פעילות ועובדות) צויין תפקיד המרואיינת ומועד השיחה עמה.

*** ההפניה לאתרי אינטרנט משקפת את המידע הקיים בעת יצירת הערך או עדכנו. חלק מהערכים כוללים קישורים לאתרי אינטרנט חיצוניים שעלולים להשתנות או להיעלם עם הזמן.**

כיצד לצטט נתונים מהמאגר?

אהרונאי, שרי ויעל חסון (2020). מארג: מאגר מנגנונים ומוסדות לקידום נשים, פמיניזם ומגדר בישראל 1970-2018. מאגר מידע (גרסה 1.0). אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

Aharoni Sarai B. and Yael Hasson (2020). Women's Policy Agencies and State Feminism in Israel 1970-2018 (WPA-IL). Dataset version 1.0. [Hebrew]. Ben-Gurion University of the Negev.

צרו קשר

מאגר הנתונים הינו תוצר של פרויקט מחקר שנערך במסגרת התכנית ללימודי מגדר באוניברסיטת בן-גוריון בנגב ובתמיכת משרד המדע (מענק 66567).

כתובת:

התכנית ללימודי מגדר
הפקולטה למדעי החברה והרוח
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
ת.ד. 653, באר-שבע 8410501
wpaisrael@gmail.com

© כל הזכויות שמורות למחברות 2020

זכויות הקניין הרוחני, לרבות זכויות היוצרים בתכנים המוצגים באתר שמורות למחברות, שרי אהרונאי ויעל חסון. אין לשכפל, להעתיק, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגר מידע או להעביר בכל דרך, או לעשות כל שימוש בחומרים המצויים באתר, בתמורה או שלא בתמורה, ללא קבלת אישור, בכתב ומראש, מאת בעלות זכויות היוצרים. אין בסעיף זה בכדי לגרוע מהשימושים המותרים על פי חוק זכות יוצרים, או כל דין אחר.